механізми співпраці між правоохоронними органами різних країн, зокрема у питаннях екстрадиції та обміну інформацією.

Таким чином, привласнення та розтрата майна є актуальними проблемами, які вимагають системного підходу до їхнього вирішення. Удосконалення законодавства, посилення технічної бази правоохоронних органів та розвиток міжнародної співпраці можуть значно підвищити ефективність боротьби з цими кримінальними правопорушеннями. Водночас важливо забезпечити дотримання принципів гуманізму та справедливості у кримінальному процесі, що є запорукою довіри суспільства до правоохоронної системи.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. №2341-III. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14.

2. Про судову практику у справах про злочини проти власності: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 06.11.2009 №10. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0010700-09#Text.

3. Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем: що потрібно знати службовій особі, аби не переступити межу закону. Юридична практика. 2024. URL: https://pravo.ua/pryvlasnennia-roztrata-maina-abo-zavolodinnia-nym-shliakhom-zlovzhyvannia-sluzhbovym-stanovyshchem-shcho-potribno-znaty-sluzhbovii-osobi-aby-ne-perestupyty-mezhu-zakonu/.

Пермінов Євген Тимофійович,
аспірант Приватного вищого навчального закладу «Європейський університет»

ОСОБЛИВОСТІ КВАЛІФІКАЦІЇ ПОРУШЕНЬ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Сучасний стрімкий розвиток інформаційного суспільства обумовлює аналогічний розвиток і інтелектуальної сфери, що виводить на перший план державної політики захист інтелектуальної власності. Це обумовлено тим, що інтелектуальна діяльність визначає стратегію і тактику соціально-економічного розвитку цивілізованих країни світу [1]. Адже саме інтелектуальна сфера сприяє всебічному розвитку суспільства

(економічному, культурному, науковому, технічному тощо), що є визначальним як для внутрішньодержавного розвитку, так і для сфери міжнародного співробітництва.

Про актуальність досліджуваного питання свідчить також та кількість наукових праць, в яких вивчаються питання теорії та практики захисту прав інтелектуальної власності. Зокрема, вказані проблеми досліджувалися такими вченими, як Ю.Є. Атаманов, С.В. Бондаренко, М.К. Галянтич, С.Г. Гордієнко, С.О. Довгий, В.О. Жаров, В.І. Жуков, Р.А. Калюжний, А.І. Кананович, А.А. Кодинець, О.В. Кохановська, В.М. Крижна, Н.М. Мироненко, Г.В. Омельченко, О.П. Орлюк, В.Г. Пилипчук, В.М. Панькевич, О.І. Харитонова, Н.В. Філик, О.Х. Юлдашев та інші.

У період воєнного стану питання порушення прав інтелектуальної власності (далі – ІВ) набувають специфічного характеру через обмеження державних інститутів, пріоритетність інших сфер діяльності та особливості функціонування економіки й суспільства. Розглянемо це детальніше за ключовими аспектами.

Вплив воєнного стану на правову систему

Зміни у функціонуванні судової системи:

Судова система працює зі значними обмеженнями через переміщення судів у безпечні регіони, обмежений доступ до документів та свідків.

Тимчасове припинення роботи судів у зонах бойових дій або окупації унеможливлює швидкий розгляд справ.

Переорієнтація правоохоронних органів:

Поліція, прокуратура та інші органи можуть зосереджуватися на безпеці та протидії злочинам, пов’язаним із військовими діями, що знижує їхню увагу до порушень ІВ.

Законодавчі зміни:

Уряд може приймати тимчасові акти, що змінюють процедури захисту прав ІВ, наприклад, дозволяючи використання об’єктів ІВ без згоди правовласника для оборонних потреб.

Форми порушень прав інтелектуальної власності

– Контрафактна продукція. Під час війни зростає попит на дешеві аналоги товарів, особливо ліків, продуктів харчування, військової техніки та обладнання. Це сприяє: виробництву та поширенню підробок, незаконному копіюванню технологій.

– Незаконне використання творів. Часто відбувається використання об’єктів авторського права (програмного

забезпечення, книг, музики) без ліцензії, наприклад, для освітніх чи гуманітарних цілей. Використання патентованих технологій без дозволу правовласника для потреб оборони.

У воєнний час зростає кількість кіберзагроз, спрямованих на крадіжку або нелегальне використання об'єктів ІВ, таких як бази даних, програмне забезпечення чи комерційні таємниці.

У випадках, коли підприємства припиняють діяльність через війну, їхні бренди можуть використовуватися третіми сторонами без дозволу.

– Специфіка кваліфікації порушень

Визначення умислу

Важливо розрізняти:

Чи порушення було свідомим (наприклад, виробництво контрафактної продукції).

Чи мало характер форс-мажору (наприклад, використання ліцензійного програмного забезпечення в умовах переміщення).

Виправданість дій

Використання об'єктів ІВ для державних потреб (наприклад, у сфері оборони чи медицини) може бути виправдане законодавчо, але потребує належної компенсації правовласникам.

Масштаб шкоди

Збір доказів порушень у зоні бойових дій може бути обмеженим, що ускладнює визначення розміру матеріальної чи нематеріальної шкоди.

– Державне регулювання і міжнародні зобов'язання

Впровадження тимчасових механізмів

Державні органи можуть приймати рішення про спрощення процедур:

Реєстрації об'єктів ІВ.

Ліцензування певних видів діяльності, пов'язаної з ІВ.

Тимчасове обмеження прав власників у критично важливих сферах (наприклад, виробництво ліків).

Виконання міжнародних угод

Україна залишається зобов'язаною дотримуватися міжнародних норм, зокрема Угоди ТРІПС. Це означає, що навіть у воєнний час дії щодо ІВ повинні відповідати міжнародним стандартам.

– Особливості розслідування та притягнення до відповідальності

У зонах бойових дій збір доказів може бути ускладнений або неможливий. Це впливає на: можливість фіксації порушення; підтвердження факту незаконного використання об'єкта ІВ; через обмежені ресурси правоохоронні органи можуть віддавати перевагу розслідуванню тяжких злочинів, а не порушенням ІВ.

– Рекомендації для захисту прав інтелектуальної власності

Встановити спеціальні процедури для швидкого вирішення спорів щодо ІВ під час війни. Забезпечити співпрацю з міжнародними організаціями для захисту ІВ. Регулярно оновлювати реєстраційні дані та захищати свої об'єкти ІВ у міжнародних юрисдикціях. Використовувати цифрові інструменти для моніторингу та виявлення порушень.

Дотримуватись принципів ліцензування, навіть у складних умовах, щоб уникати правових ризиків. Співпрацювати з державними та міжнародними організаціями для легалізації використання ІВ.

Умови воєнного стану значно ускладнюють процеси захисту прав інтелектуальної власності. Водночас держава, бізнес і правовласники мають адаптувати свої стратегії, зберігаючи баланс між забезпеченням суспільних потреб і захистом приватних прав.

Список використаних джерел

1. Бошицький Ю.Л. Деякі організаційно-правові аспекти удосконалення правової охорони інтелектуальної власності в сучасній Україні. Часопис Київського університету права. 2020/3. DOI: 10.36695/2219-5521.3.2020.43.

2. Проблеми інтелектуальної власності – камінь спотикання для економіки. URL: http://tridentlaw. kiev.ua/public/56-2011-09-07-10-44-00.html.

3. Захист прав інтелектуальної власності. URL: https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php/%D0%97%D0%B0%D1%85 %D0%B8%D1.